

Nr 181.

Godkänd av första kammaren den 23 maj 1924.

Godkänd av andra kammaren den 23 maj 1924.

Riksdagens skrivelse till Konungen i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen under punkt 117 av åttonde huvudtiteln gjorda framställning angående kommunala mellanskolor ävensom en i anledning härav väckt motion.

(Statsutskottets utlåtande nr 34 punkt 1 och memorial nr 62 punkt 1).

Till Konungen.

I den till riksdagen den 2 januari 1924 avlåtna propositionen angående statsverkets tillstånd och behov under budgetåret 1924—1925 har Eders Kungl. Maj:t, under återopande av det vid propositionen fogade statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för samma dag, i avseende å åttonde huvudtiteln, under punkt 117, föreslagit riksdagen att

dels besluta sådan ändring, att gälla från och med den 1 juli 1924, i de av 1918 års lagtima riksdag fastställda grunder för utgående av statsunderstöd till parallellavdelning av årsklass vid kommunal mellanskola (riksdagens skrivelse den 19 juni 1918, nr 394 s. 80), att för parallellavdelning få — utöver till skolan utgående statsunderstöd med 11,200 kronor för år — efter prövning i den ordning, Eders Kungl. Maj:t bestämmer, utgå statsunderstöd med ett belopp av 2,800 kronor för år;

dels ock öka det ordinarie förslagsanslaget till kommunala mellanskolor, nu 1,100,000 kronor, med 375,000 kronor till 1,475,000 kronor.

I en inom riksdagen väckt motion (II: 30) har hemställts, att riksdagen måtte avslå den under punkt 117 i åttonde huvudtiteln föreslagna ändringen i nu gällande grunder för utgående av statsunderstöd till parallellavdelning av årsklass vid kommunal mellanskola, och således bibehålla nuvarande bestämmelser.

Enligt gällande bestämmelser beträffande kommunala mellanskolor utgå särskilda statsbidrag till själva skolan och till parallellavdelning av årsklass. I fråga om statsbidraget till parallellavdelningar är föreskrivet, att sådant

bidrag inom varje årsklass må utgå till högst så stort antal parallellavdelningar av årsklassen, som uppkommer med iakttagande därav, att minst 30 lärjungar komma på varje avdelning inom årsklassen, innan ny avdelning upprättas inom densamma. Då delning av årsklass på sålunda angivet sätt kommer till stånd, uppstår emellertid ett ytterligare behov av lärarkraft, och varje delnings konsekvens är också i regel anställandet av en extra ordinarie lärare vid skolan. Statsbidragen till parallellavdelningar hava följaktligen kommit att stiga till jämförelsevis betydande belopp.

Eders Kungl. Maj:ts föreliggande förslag innebär närmast, på sätt framgår av departementschefens yttrande till statsrådsprotokollet, en ändring i gällande bestämmelser därutinnan, att en uppdelning av klass kan och bör ske, när antalet lärjungar i klassen överstiger 35 eller samma antal, som nu gäller som det normala medeltalet i förevarande avseende för realskolan vid de allmänna läroverken. Därest en klass blivit uppdelad i exempelvis två avdelningar, skulle en sammanslagning av avdelningarna ske, så snart lärjungeantalet i båda avdelningarna tillsammans nedgått till en siffra, som understiger det normala medeltalet för anordnande av parallellavdelning.

De sålunda föreslagna ändringarna i nu gällande grunder innebära vissa skärpningar, vilka kunna vid ett plötsligt genomförande av den tilltänkta anordningen medföra åtskilliga svårigheter. Dessa svårigheter framträda starkast, om man tager i betraktande, att vid ifrågavarande skolor understundom saknas tillräckliga lokalutrymmen för att kunna bereda plats för så stora klasser som med 35 lärjungar. Vidare bör uppmärksammas, att en övergång till den av Eders Kungl. Maj:t ifrågasatta anordningen kan komma att medföra, att skolorna se sig nödsakade entlediga ej endast timlärare utan även extra ordinarie ämneslärare med full tjänstgöring. En dylik åtgärd kan komma att i många fall drabba de sistnämnda oskäligt hårt. Riksdagen har därför ansett sig böra i denna del avslå det föreliggande förslaget.

Eders Kungl. Maj:ts förslag innebär vidare en ändring i de nu gällande bestämmelserna därutinnan, att behovet av nya parallellavdelningar skola underkastas prövning av vederbörlig myndighet, skolöverstyrelsen, och att alltså det nuvarande automatiskt verkande stadgandet om klassuppdelning begränsas. Enligt vad departementschefen framhållit, borde bestämmas, att av det till kommunala mellanskolor utgående anslaget, vilket alltjämt borde äga karaktären av förslagsanslag, endast ett visst belopp finge utgå till parallellavdelningar. Sedan Eders Kungl. Maj:t årligen, efter det riksdagen anvisat medel, bestämt det belopp, vartill de sammanslagna understöden till parallellavdelningar under respektive läsår kunde högst uppgå, skulle det tillkomma skolöverstyrelsen att inom ramen av detta belopp pröva de uppgivna behoven och godkänna inrättandet, respektive bibehållandet vid vederbörande skola av visst angivet antal parallellavdelningar av årsklasser.

Beträffande Eders Kungl. Maj:ts förslag i denna del har riksdagen icke funnit tillräckliga skäl föreligga att frånga nu gällande ordning. En bestäm-

melse om att överstyrelsen skall i varje särskilt fall pröva, huruvida en ny parallellavdelning må inrättas eller icke, måste komma att medföra betydande praktiska svårigheter, särskilt med hänsyn till möjligheten att i tid anställa erforderliga lärarkrafter. Riksdagen har följaktligen avslagit Eders Kungl. Maj:ts framställning, i vad den innebär ett hänskjutande till skolöverstyrelsen av en prövningsrätt av den av departementschefen angivna beskaffenhet. Under sådana omständigheter torde enligt riksdagens mening något behov av på kommunens bekostnad inrättade parallellavdelningar icke föreligga. Vad vidare beträffar förslaget, att Eders Kungl. Maj:t skulle inom förslagsanslagets ram bestämma ett maximibelopp, vartill de sammanlagda understöden till parallellavdelningar finge utgå, har riksdagen ej heller kunnat biträda den härutinnan tilltänkta anordningen, då härigenom frågor, som hittills berott och framdeles böra bero på riksdagens bestämmanderätt, skulle kunna komma att undandragas riksdagens prövning.

Riksdagen får alltså anmäla, att riksdagen

dels med bifall till ovanberörda motion avslagit Eders Kungl. Maj:ts förslag angående ändrade grunder för utgående av statsunderstöd till parallellavdelning av årsklass vid kommunal mellanskola,

dels ock ökat det ordinarie anslaget till kommunala mellanskolor, nu 1,100,000 kronor, med 375,000 kronor till 1,475,000 kronor.

Stockholm den 23 maj 1924.

Med undersåtlig vördnad.
